פינחס

א. אויף די ווערטער פון פסוק[1] „ויהי אחרי המגפה" איז רש"י מוסיף וגו' *[1] — וואָס איז מרמז אויף דעם וואָס עס קומט באַלד נאָכדעם, דער ציווי צו ציילן אידן: „ויאמר ה' אל משה וגו' שאו את ראש כל עדת בנ"י וגו'" און איז מפרש: „משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות".

לערנענדיק בפשטות (און ווי עס טייטשן מפרשי רש"י[2]) וויל דערמיט רש"י באַווארענען: פון דעם לשון ווי דער פסוק איז מדגיש „ויהי אחרי המגפה גו'" איז מובן, אַז דערמיט ווערט געמיינט ניט נאָר צו דערציילן אַז דער מנין איז פאָרגעקומען נאָך דער פריערדיגער געשעהניש *[2] (מגפה), נאָר אויך אַז דער מנין איז געווען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מגפה — שטעלט זיך די שאלה: אין וואָס באַ־שטייט די שייכות צווישן דער מגפה און מנין בנ"י? — איז עס רש"י מסביר דורך דעם „משל לרועה כו' והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות".

ס'איז אָבער שווער אַזוי לערנען, ווייל דאָס (דער מנין) איז מלכתחילה ניט קיין חידוש ביים תלמיד: נאָכדעם ווי רש"י האָט שוין פריער מפרש געווען (אין אַנ־הייב פ' במדבר): „מתוך חבתן לפניו מונה אותן כל שעה", וואָס „כל שעה" מיינט צו יעדער צייט ווען עס איז גע־וואָרן אַ שינוי אין מצב בנ"י[3] — ווי רש"י איז דאָרט ממשיך: „כשיצאו ממצרים כו' וכשנפלו בעגל כו' כשבא להשרות שכינתו כו'" — פאַרשטייט שוין דער תלמיד אויך בנדו"ד, אַז דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט געהייסן ציילן די אידן נאָך דער מגפה, איז עס „מתוך חבתן לפניו" (פונקט ווי „וכש־נפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים").

און אפילו את"ל אַז רש"י וויל זיך ניט פאַרלאָזן אַז דער תלמיד וועט גע־דענקען וואָס ער האָט געלערנט אין פ' במדבר — וואָלט אויך דאַן געווען גענוג צו (דערמאָנען דאָס דעם תלמיד, דורך) זאָגן בקיצור: „לידע מנין הנותרים".

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין:

א) וואָס גיט צו דער משל, וואָס רש"י ברענגט, אין דער הסברה פון נמשל? לכאורה, איז דער נמשל פאַר זיך (אָן דעם „משל לרועה וכו'") גענוג קלאָר און פשוט[4]: משה רבינו, דער רועה ישראל וואָס האָט זיך מוסר נפש געווען פאַר צאן מרעיתו, האָט געציילט די אידן

1) פרשתנו כו, א. (בכמה מפרשים צויין כאן „יט" דקאפ' כ"ה. וכ"ה במנחת שי. ושם צויין כו, א קודם „ויאמר ה'").

*1) אבל בדפוס שני דרש"י, וכן בכמה כת"י רש"י — ליתא. וי"ל הטעם — דמספיק שמזכיר ענין המנין בתוך פירושו.

2) דבק טוב ושפ"ח כאן.

*2) וי"ל יתרה מזו, דאם משום הא — כל תיבות אלו מיותרות, דסדר הכתובים מורה גם על הסדר בזמן (ובפרט — ע"פ פש"מ), דלא אמרינן אין מוקדם ומאוחר בכתוב, כ"א כשיש ראי' והכרח ע"ז.

3) ראה לקו"ש ח"ח ע' 2 (הערה 9). ע' 4. ובארוכה — שיחת ש"פ במדבר תשכ"ה.

4) וכסגנון רש"י בפי' הב' — אף שגם בזה איתא במדרש (תנחומא ובמדב"ר דלקמן בפנים): „מלה"ד לרועה כו' כך כו'".

בכדי צו וויסן דעם „מנין הנותרות" וועלכע ער דאַרף רועה זיין.

ב) דער „משל לרועה כו' והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות" — אַז דער רועה איז דער וואָס וויל וויסן „מנין הנותרות" — איז, לכאורה, ניט מכוון צום נמשל, וואו דער אויבערשטער, דער בעל הצאן, האָט געהייסן ציילן די אידן (און ניט אַז משה — דער „רועה" — מצד עצמו האָט געוואָלט וויסן זייער צאָל).

בדוחק קען מען אײנטײטשן אין כוונת הנמשל, אַז דער אויבערשטער האָט אָנגעזאָגט משה'ן אַן ענין וואָס איז אים (משה) געוואָרן נוגע — כשם ווי דאָס איז נוגע דעם רועה אין משל — עס בלייבט אָבער קשה:

רש"י האָט מלכתחילה געקענט ברענגען אַ משל (ניט פון אַ „רועה", נאָר) פון אַ „בעל הצאן"?

ג) נאָכמער: אין תנחומא [5] (און במדבר רבה [6]) ווערט טאַקע געבראַכט דער משל ניט פון אַ „רועה", נאָר משל „לזאב שנפל על הצאן הוצרך [7] בעל הצאן למנותם כו'" — און רש"י איז משנה און שרייבט „משל לרועה כו'" [8].

ד) נאָך גרעסער איז די תמי': רש"י אַליין ברענגט אין פ' תשא [9] (ביים ציילן די אידן נאָך „מעשה העגל מפני שנכנס בהם מגפה"): „משל לצאן החביבה על בעלי' שנפל בה דבר ומשפסק אמר לו לרועה בבקשה ממך מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם כו'" — היינט פאַרוואָס זאָגט רש"י דאָ „משל לרועה כו'"?

ה) נאָך שינויים: (א) אין פ' תשא זאָגט רש"י „משל כו' שנפל בה דבר", און דאָ — „שנכנסו זאבים [10] לתוך עדרו"? (ב) אין פ' תשא איז ער מדגיש אין משל דעם ענין פון חביבות („להודיע שהיא חביבה עליו"), משא"כ דאָ, אין משל פון רועה, ווערט עס אינגאַנצן ניט דערמאָנט [11]. (ג) אין די מדרשים איז דער לשון „על הצאן", „לתוך הצאן" [6] — רש"י איז משנה און זאָגט „לתוך עדרו".

ג. דערנאָך איז רש"י ממשיך: „ד"א כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו במנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו מחזירם במנין". און ס'איז מובן פאַרוואָס רש"י שטעלט דעם פירוש אַלס „ד"א" — און ניט אַלס פירוש ראשון

5) פרשתנו ד.

6) פכ"א, ז.

7) בבמדב"ר הגירסא: שנכנס לתוך הצאן הורד כו'.

8) אבל אין להוכיח מזה שמצא רש"י גירסא כזו באיזה מדרש (אף שגם אז אי"מ למה בחר רש"י בגירסא הנדירה ולא בגירסא הרגילה) — כי מכיון שרש"י אינו כותב „כדאיתא כו'" „אמרו רבותינו" וכיו"ב — ה"ז דברי עצמו ולשונו, אלא שצריך לבאר טעם שינוי לשונו מל' מרז"ל — שהוא כדי להתאימו לפשוטו ש"מ. ובלקח טוב כאן הובא ג"כ „משל לרועה כו'". ובבחיי הובא ל' רש"י בשם „רז"ל".

9) ל, טז. וראה תנחומא תשא ט. פסיקתא דר"כ (באבער) פ' שקלים.

10) הטעם שכ' רש"י „זאבים" (ל' רבים) ולא כבתנחומא ובמדב"ר („זאב")* — י"ל, כי המגפה באה בסיבת חטא בנ"י, והיו ב' חטאים**: לזנות אל בנות מואב, ויצמד לבעל פעור (ובכ"א מהנ"ל כמה דרגות), ולכן כ' „זאבים" — ל' רבים.

11) אף שבדוחק י"ל שסומך על פירושו בפ' תשא ובמדבר הנ"ל.

*) הל' „זאבים" נמצא במדרשים שבהערה הקודמת.

**) ולהעיר דמלשון רש"י „להכשילם בזמה" (בלק כד, יד) משמע דזה בלבד דיו. ועוד — הרי לא מצינו שנצמד זמרי לבעל פעור ואדרבה מפורש דהוא מדין בועל ארמית, ומלשון הכתוב כמה פעמים (ובפרש"י שם) — משמע דאך חטא בעל פעור הוא הגורם. ואכ"מ.

ועיקרי — ווייל לויט דעם פירוש איז ניט מוסבר די שייכות פון „שאו וגו׳" צו „ויהי אחרי המגפה"[12]. ס׳איז אָבער ניט פאַרשטאַנדיק לאידך גיסא: וואָס איז שווער אין דעם ערשטן פירוש וואָס צוליב דעם ברענגט ער דעם צווייטן פירוש, לויט וועלכן ס׳איז ניטאָ די שוועריקייט[13]?

ד. דער ביאור אין דעם:

רש״י איז דאָ אויסן צו מפרש זיין ניט (נאָר) דעם קישור צווישן „ויהי אחרי המגפה" און „שאו גו׳" — וואָרום, כנ״ל, דאָס ווייסט מען שוין פון פרש״י אין פ׳ תשא און במדבר — נאָר אַן ענין וואָס איז שווער אין די ווערטער „ויהי אחרי המגפה וגו׳" פאַר זיך:

אין סוף פ׳ בלק ווערט דערציילט אַז די „נצמדים לבעל פעור" זיינען נענש געוואָרן אויף צוויי אופנים: (א) „ויחר אף ה׳ בישראל — שלח בהם מגפה"[14] און „המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף"[15]. (ב) „ויאמר גו׳ שופטי ישראל הרגו איש אנשיו"[16], און ווי רש״י טייטשט עס אָפּ[17]: „כל אחד ואחד מדייני ישראל הי׳ הורג שנים ודייני ישראל שמונה[18] רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין"[19]; און לויט דעם חשבון קומט אויס, אַז די הרוגים (דורך די שופטי ישראל) זיינען געווען איבער הונדערט און זיבעציק[20] טויזנט[21].

עפ״ז איז דאָ אַ תמי׳ גדולה אין אונזער פסוק: פאַרוואָס איז דער פסוק

12) משכיל לדוד כאן. וראה שפ״ח (ומה שתי׳ דלפי׳ זה המנין שייך למש״נ לעיל „צרור את המדינים גו׳" ועפמש״נ בפ׳ מטות (לא, ב) „נקום גו׳ אחר תאסף גו׳" — הרי (נוסף לזה שאי״ז שייך ל„המגפה", הרי) עדיין לא למד התלמיד מש״נ בפ׳ מטות דמיתת משה תלוי׳ במלחמת מדין).

13) ומ״ש בשפ״ח „דלטעם ראשון קשה לא הי׳ לו למנות אלא המתים במגפה וממילא הי׳ יודע הנותרים" (ועד״ז הקשה במג״ע כאן) — כבר תירצו רש״י בפי׳ ר״פ במדבר (דלעיל בפנים) שהמנין הוא „מתוך חבתן", ובפרש״י תשא (דלעיל בפנים): „להודיע שהוא חביבה עליו", ולכן מונה הנותרים. ובזה מובן בפשטות מה שרש״י משנה כאן מל׳ המדרש, ובמקום „לידע כמה חסרו" כתב „לידע מנין הנותרות"* (ועד״ז משנה בתשא שם מל׳ המדרשים שצויינו בהערה 9). וגם להביאור דלקמן בפנים (ס״ה) שמנין הרועה אינו משום חביבות — כ״א בכדי להזהר בעתיד — ה״ז שייך רק ל„הנותרות" ולא לאלה שחסרו.

ברע״ב ומשכיל לדוד כאן כ׳ דלפי׳ הא׳ קשה פתיחת הפרשה באמצע הפסוק — וצ״ע האם זו קושיא גם בלימוד ע״ד הפשט (וראה לקו״ש חט״ו ע׳ 423 ס״ב והערה 10). ועוד: קושיא זו (פתיחת הפרשה באמצע הפסוק) אינה מתורצת גם לפי׳ הב׳ (שהרי לפי זה תיבות „ויהי אחרי המגפה" אינן שייכות כלל להמנין, כבמשכיל לדוד כאן).

*) ולהעיר מבמדב״ר ס״פ בלק (עה״פ „ויהיו המתים גו׳ ארבעה ועשרים אלף"): „ללמדך בכל שעה שנופלים נמנים משל לזאב כו׳ חשוב כמה חסרו כו׳".

14) כה, ג ובפרש״י.

15) ס״פ בלק.

16) שם, ה.

17) וראה ירושלמי סנהדרין פ״י ה״ב.

18) כ״ה בדפוסים שלפנינו* ובל׳ רש״י שברמב״ן**. אבל בסנהדרין (יח, א): „שבעה רבוא". וכ״ה בירושלמי סנהדרין פ״א ה״ד. פ״י שם. ולכאורה כצ״ל ברש״י, וכמפורש החשבון בפרש״י יתרו יח, כא (ומה שלא פרט רש״י כאן גם „(שמונת אלפים) ושש מאות" — י״ל דלא חש לפרטם).

19) שם. — ומדלא הקדים רש״י „ורבותינו דרשו" (וכיו״ב) מוכח דס״ל שכ״ה עפ״י פשוטו של מקרא.

20) כ״ה ברמב״ן שלפנינו: „י״ז (אלף*) רבוא" (והוא עפ״י הגירסא „שמונה רבוא"). ובהוצאת שעוועל (עפ״י כת״י ודפוס ליסבאן): ט״ו רבוא.

21) ברמב״ן ובחיי („או י״ל") כ׳ שלא הספיקו להרגם — אבל ברש״י מפורש: הי׳ הורג.

*) ובדפוס ראשון ושני דרש״י, וכן בכמה כת״י רש״י — ד״ה זה ליתא.

**) ובהוצאת שעוועל (עפ״י כת״י): שבעה.

*) תיבה זו, לכאורה, טה״ד דמוכח.

מדגיש „אחרי המגפה", אז דער מנין איז געווען בכדי צו וויסן וויפל עס זיינען געווען די נותרים פון דער מגפה — לויטן חשבון דארף דאך זיין וויכטיקער צו וויסן דעם „מנין הנותרים" פונעם „הרגו איש אנשיו", וואו דער מספר ההרוגים איז געווען מער ווי זיבן[22] מאל אזויפיל פונעם מספר „המתים במגפה" [23]?!

און צו פארענטפערן די תמי' ברענגט רש"י „משל לרועה שנכנסו זאבים כו'", וכדלקמן.

ה. דער חילוק, אין פשטות, צווישן א „בעל הצאן" וואס הייסט דעם רועה ציילן זיין צאן „לידע מנין הנותרות", און א „רועה" וואס ציילט זיי פון זיך אליין (פאר דעם צוועק):

ווען דער בעל הצאן הייסט ציילן די צאן בכדי צו וויסן „מנין הנותרות" קומט עס אלס תוצאה און ער איז דערמיט אויסן אויסצודריקן די חביבות פון די צאן (ווי רש"י זאגט אין פ' תשא: „מנה את צאני כו' להודיע שהיא חביבה עליו"), ד. ה. ס'איז דא נוגע נאר דאס וואס די (געציילטע) צאן זיינען גע־בליבן גאנץ; און ס'איז דעריין קיין נפקא מינה ניט צי אינעם אומגליק פון די אומ־געקומענע צאן איז דער רועה שולדיק אדער ניט — דער עיקר איז די גאנצ־קייט פון די צאן ש„נותרו בהם".

דאקעגן ווען דער רועה ציילט די צאן „לידע מנין הנותרות", איז דאס בעיקר (ניט בכדי ארויסצואווייזן זיין חביבות צו די „נותרות", נאר) מצד דעם תפקיד פון א רועה — מיט דער כוונה און תכלית זיך אפגעבן מער מיט די „צאן הנותרות", צו פארהיטן זיי א צווייטן מאל פון אן ענלעכן אומגליק־פאל.

און דעריבער איז מובן, אז דאס איז בעיקר שייך ווען דער רועה פילט זיך שולדיק אין דעם וואס עס האבן געפעלט צאן פון עדר; אויב אבער עס האט פאסירט אין אן אופן וואס דער רועה האט עס ניט געקענט באַ־ווארענען, דעמאלט מאנט זיך ניט ביי אים צו (ציילן די צאן און) וויסן דעם „מנין הנותרות", ווייל אין זיין ארבעט אלס רועה פון די צאן, האט גארניט געפעלט.

און דערמיט איז מובן דער שינוי, וואס אין דעם משל פון „בעל הצאן" (אין פ' תשא) זאגט רש"י „שנפל בה דבר", און דא ביים „משל לרועה" — „שנכנסו זאבים":

א רועה קען ניט פארהיטן זיינע צאן פון „דבר", און איז דעריבער ניט שולדיק ווען „נפל בה דבר"; אבער ער קען — ואדרבה, דאס איז זיין תפקיד — צו פארהיטן די צאן פון זאבים (מיט א מקל וכיו"ב), און אויב ס'האט פאסירט אז „נכנסו זאבים כו' והרגו בהן" איז דאס דער שולד פון דעם רועה.

און דעריבער, ביים משל פון „בעל הצאן", וואס אין זיין חביבות צו די צאן איז ניטא קיין חילוק ווי אזוי די צאן זיינען אומגעקומען כנ"ל, זאגט רש"י „נפל בה דבר" (און דער מצב אין פ' תשא איז געווען (מער) בדוגמא צו „דבר"[24], וכדלקמן ס"ו): משא"כ ביים

---

22) עפ"י גירסתנו „שמונה רבוא".

23) משא"כ במנין שאחר מעשה העגל שכתב רש"י (תשא שם) „שנצטווה למנותם כו' מפני שנכנס בהם מגפה כו'" (ולא מצד „והרגו איש את אחיו גו' ויפל גו' כשלשת אלפי איש" — תשא לב, כז־כח) — די"ל, שמספר הנופלים במגפה הי' יותר מההרוגים ע"י שבט לוי. ועיין פרש"י תשא שם, כ. ואכ"מ.

24) שלכן משנה רש"י מלשון המדרש (המצויין בהערה 9) — ששם איתא: זאבים.

„משל לרועה כו'" זאגט ער „נכנסו זאבים כו'", ווייל אין אזא פאל רירט עס אן דעם אופן מילוי התפקיד פון דעם „רועה".

ו. לויט דעם איז מובן דער תירוץ אויף דער אויבנדערמאנטער תמי' אין די ווערטער „ויהי אחרי המגפה" — דורך דעם „משל לרועה וכו'":

דאס וואס עס האבן געפעלט אידן ר"ל דורך דעם וואס די „שופטי ישראל" האבן גע'הרג'ט „איש אנשיו" איז עס דאך געווען אין אן אופן וואס ב"ד האט זיי גע'משפט און דן געווען למיתה, ובמילא האט זיך משה רבינו ניט גע־קענט פילן שולדיק אין זייער אומקום און צוליב דעם ציילן די „נותרים".

אנדערש איז אבער די „מגפה", וואס איר אפשטעל האט געהאט א שייכות מיט משה, ווי רש"י ברענגט אראפ אין ס"פ בלק[25]: „נתקבצו שבטו של שמעון כו' א"ל משה זו אסורה כו' נתעלמה ממנו הלכה", און ערשט נאכדעם ווי פינחס „ראה מעשה ונזכר הלכה וכו'"[26] און האט גע'הרג'ט זמרי איז — „ותעצר המגפה"[27]; און הגם אז דאס וואס „נתעלמה ממנו הלכה" איז געווען אן ענין וואס איז געקומען מלמעלה מיט דער כוונה (ווי רש"י זאגט[26] „כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו" — איז דאס נאר כלפי שמיא גליא אז משה איז אין דעם ניט געווען שולדיק, אבער משה ביי זיך האט געקאנט טראכטן, אז דאס איז געווען ביי אים אן ענין של שכחה[28], וואס האט פארזאמט אויף א ווײלע דעם אפשטעל פון דער מגפה[29].

און דאס זאגט רש"י, אז דער מנין „אחרי המגפה" איז מוסבר דורכ'ן „משל לרועה שנכנסו זאבים כו' והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות": דאס איז א מנין וואס (א) פאדערט זיך פון משה (דער רועה), (ב) „לידע מנין הנותרות" פון דער „מגפה", אן ענין וואס ער האט (לדעתו) געקענט באווארענען, בדוגמא צו „(שנכנסו) זאבים לתוך עדרו כו'", אדער וויניגסטענס קלענער מאכן — וואלט געווען מער נותרות.

משא"כ ביי מעשה העגל (אין פ' תשא), וואס משה איז דאן געווען בהר האט ער דאך ניט געהאט קיין שייכות צו די תוצאות פון עונשי החטא, דארט האט קיין ארט ניט אז משה (מצד עצמו — אלס רועה) זאל ציילן צאן מרעיתו;

דעריבער ברענגט דארט רש"י (א) „משל לצאן החביבה על בעלי' כו'" — אז דער מנין קומט (ניט מצד דעם „רועה", נאר) מצד דעם „בעל הצאן", דעם אויבערשטן, (ווייל) — (ב) דאס איז בדוגמא צו צאן „שנפל בה דבר", וואס דער רועה איז דערין ניט שולדיק; און דאס וואס דער אויבערשטער הייסט זיי ציילן, איז ווייל ביים „בעל הצאן" איז הצאן חביבה, וכנ"ל בארוכה.

ז. דער פירוש איז אבער ניט גלאַ־טיק:

אידן האבן זיך דעמאלט געפונען „בערבות מואב מעבר לירדן ירחו"[30] גרייט אריינצוגיין אין א"י, און עס איז שוין געווען די גזירה פון „לא תביאו את

25) כה, ו.

26) פרש"י שם, ז.

27) שם, ח.

28) ובפרט ובמכש"כ מאיחור הגדתו פ' שבת דמן, ועד — שענשו הכתוב (פרש"י בשלח טז, כב).

29) ולהעיר שטענת זמרי הייתה שאין לאסור כי בת יתרו מי התירה לך (רש"י שם).

30) ס"פ חוקת.

הקהל הזה אל הארץ גו״ [31] — ובמילא אויך די צייט [32] פון „ונאספת (משה) אל עמיך״ [33] — וואָס דערפאַר שטייט באַלד נאָכן מנין בנ״י (און פ׳ בנות צלפחד וואָס איז געווען בהמשך צו דעם מנין) „עלה אל הר העברים הזה וגו״ [34] און דערנאָך האָט דער אויבערשטער געהייסן משה׳ן סומך זיין יהושע [35].

און וויבאַלד דער מנין פון אַ רועה איז, כנ״ל, כדי צו וויסן זיין הנהגה מיט צאן מרעיתו אויף להבא — זיך אָפּגעבן מיט זיי און פאַרהיטן זיי אויף ווייטער פון אַן אומגליק — האָט מען דאָך אין אַט דעם מנין געדאַרפט משתף זיין אויך יהושע (אַזוי ווי אלעזר), וואָס האָט באַלד געדאַרפט ווערן דער רועה ישראל [36]?

בדוחק קען מען זאָגן, אַז וויבאַלד דער אויבערשטער האָט געוואוסט אַז ביז הסתלקותו של משה וועט נאָך דויערן עטלעכע חדשים — דערפאַר איז דער מנין נוגע צו משה, עכ״פ פאַר אָט די חדשים וואָס ער איז נאָך דער רועה [37].

היות אָבער אַז דער תירוץ אַף ניט משתף זיין יהושע — אַ רועה אין עטלעכע חדשים אַרום אויף אַ מצב שונה לגמרי פון אידן און אויף מער ווי פערצן יאָר — איז ניט גלאַט, דעריבער ברענגט רש״י אַ צווייטן פירוש, אַז דער מנין איז טאַקע פאַרבונדן מיט מיתת משה — „עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו מחזירם במנין״.

[אָבער אַט דער צווייטער פירוש איז נאָך שווערער ווי דער ערשטער, ווייל [38] לפי״ז איז דער מנין ניט פאַרבונדן מיט „ויהי אחרי המגפה״ — נאָר מיט קרב למות; און דעריבער ברענגט עם רש״י נאָר אַלס צווייטן פירוש, און דער ערשטער פירוש איז דער פירוש העיקרי אין פשש״מ, וכנ״ל ס״ג].

ח. מ׳דאַרף אָבער פאַרשטיין: פאַר־וואָס איז דאָ טאַקע געווען דער מנין מצד דעם „רועה״ — משה רבינו — און ניט מצד דעם אויבערשטן — דער בעל הצאן — און מיט דער כוונה צו וויסן „כמה נותרו בהם להודיע שהיא חביבה כו׳״ (און דעמאָלט וואָלט עס געווען נוגע סיי די נותרים פון דער „מגפה״ און סיי פון „הרגו איש אנשיו״, וכנ״ל, אַז ביים בעל הצאן איז (בנוגע לענין המנין) קיין נפק״מ ניט ווי אַזוי די צאן זיינען אומגעקומען) ?

איז דער ביאור אין דעם:

אידן, האָבן דאָך עובר געווען אויפן חטא פון „בועל ארמית״, וואָס פון פרש״י פאַר דעם [39] אַז „קנאין פוגעין בו״ (אָן קיינע עדות, בית דין, א. ז. וו.) פאַר־שטייט שוין דער בן חמש למקרא די אויסערגעוויינליכע הארבקייט פון דער

31) חוקת כ, יב.

32) ואף שכבר נצטווה (פרשתנו כה, יז) „צרור את המדינים גו״ — אי״ז ציווי למלחמה, כ״א (כפרש״י) „עליכם לאייב אותם״. וכדמוכח מהא שנאמר לו אח״כ בדיבור בפ״ע (מטות לא, ב) „נקום נקמת בנ״י מאת המדינים גו״. אבל ראה פרש״י פרשתנו (שם, יח): לא צוה להשמיד כו׳.

33) פרשתנו כז, יג. וראה פרש״י שם, טו.

34) שם, יב. וראה פרש״י שם.

35) שם, יח ואילך.

36) ולהעיר מאלשיך כאן.

37) וגם: עדיין חשב משה „שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ״ (פרש״י פרשתנו שם, יב).

38) אבל מ״ש בשפ״ח ד„קשה סוף סוף עדיין לא הגיע זמן מיתת משה״ — י״ל שהרי תיכף לאחרי המנין נאמר „עלה גו׳ ונאספת גו״, כנ״ל בפנים. וראה רע״ב כאן.

39) בלק כה, ז.

עבירה, ביז אַז עס האָט געבראַכט צום פאַרלאָרן גיין פון אַרום 200 טויזנט אידן, און ווי רש״י ברענגט [40] אויף דעם „אלקיהם של אלה שונא זמה הוא״ — איז מובן, אַז עס איז ניט שייך בזה דער ענין (ומנין) פון חביבות.

ויומתק ע״ד ההלכה: בועל ארמית איז אַ חטא וואָס (בל׳ הרמב״ם [41]) „יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו שהבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל נחשב כו׳ והבן מן הכותית אינו בנו כו׳״, און ווי דער ראָגאַטשאָווער [42] איז מסביר, אַז דורך דעם חטא איז מען „מאביד נפשות מישראל ע״י דאזיל זרעם בתרה״:

ד. ה. [43]: ביי אַלע אַנדערע עבירות, וועלכע זיי זאָלן זיין, גייט מען ניט אַרי־בער די „גבולות״ [44] וועלכע דער אוי־בערשטער האָט איינגעשטעלט בין ישראל לעמים, ווייל אויך נאָכ׳ן עובר זיין די עבירה בלייבט מען אַ ישראל [45]; משא״כ אַ בועל ארמית, וויבאַלד אַז דער קינד וואָס האָט געדאַרפט זיין פון „נפשות מישראל״ האָט ער געמאַכט אַז „אזיל בתרה״, ער איז געוואָרן אַ נכרי, איז מדה כנגד מדה, אַז ער ווערט גע־רעכנט (בנוגע לחביבותי׳) אַזוי ווי ער וואָלט אַרויס „מחוץ״ לצאן מרעיתו,

וכהמשך לשון הרמב״ם: ודבר זה גורם להדבק בעכו״ם שהבדילנו הקב״ה מהם כו׳.

ובמילא איז ניטאָ קיין מנין דחביבות „לידע מנין הנותרות״: די וואָס האָבן ניט געזינדיקט זיינען ניט קיין „נותרים״ פון די חוטאים — עס איז כאילו ווי ס׳וואָלט ניט געווען קיין שייכות (בחביבות) צווישן זיי.

ט. דערפון קומען אַרויס די צוויי קצוות׳דיקע הוראות:

פון איין זייט זעט מען אויף ווי ווייט עס רירט אָן דער חטא פון בועל ארמית, אַז דער „הפסד״ איז ניט נאָר וואָס „אזיל זרעם בתרה״, נאָר אויך דער חוטא אַליין ווערט דורכדעם ווי אויסגעשלאָסן פון די צאן מרעיתו של הקב״ה:

[און דאָס איז אויך אַ הוראה אויף דעם גודל הזכות והאחריות פון די וואָס יש בידם למחות און אָפּהאַלטן אפילו אַ יחיד, און אפילו איין מאָל, פון דורכ־צופאַלן ר״ל אין דעם חטא — כולל אויך די וואָס זיינען שוין דורכגעפאַלן ר״ל אין דעם]:

ולאידך גיסא, זעט מען אָבער, אַז בנוגע צו פאַרזאָרגן צרכיהם, שמירה פון זאבים וכו׳, איז משה רבינו — דער רועה נאמן של כל ישראל, וואָס איז זיך מוסר נפש פאַר יעדן אידן [46] — לייגט זיך אַריין אויך בנוגע אַזעלכע אידן [47], ביז אַז אויך זיי זיינען אין צאן מרעיתו, דער ציילן איז „לידע מנין הנותרות״ [48],

---

40) בלק כד, יד.

41) הל׳ איסו״ב פי״ב ה״ז. נעתק בטור ורמ״א אה״ע סט״ז ס״ב.

42) עה״ת — פרשתנו ע׳ רסב.

43) ראה בכ״ז בארוכה לקו״ש ח״ח ע׳ 154 ואילך.

44) ראה פרש״י קורח טז, ה.

45) סנהדרין מד, רע״א.

46) ראה תשא (לב, לב ובפרש״י): ועתה אם תשא כו׳ ואם אין כו׳.

47) ולהעיר שגם הם נכללו בההוראות דאופן חלוקת הארץ, דיוצאי מצרים שמתו — יירשו את החיים באי הארץ (פרש״י פרשתנו כו, נה),

אף שהייתה המציאות דנטילת החלק מיוצאי מצרים (מהמרגלים — פרש״י שלח יד, לח).

48) ולהעיר מבמדב״ר ס״פ בלק (נעתק לעיל בשוה״ג להערה 13) דגם „המתים במגפה״ עצמם נמנו. ולהעיר מהשינוי, דרק „המתים במגפה״ נאמר מספרם בתושב״כ, ולא אלה שנהרגו ע״י שופטי ישראל.

אויך זיי זיינען א טייל פון „עדרו**", און נאָכמער — ניט א טייל „**בקצה המח־נה**"[49] נאָר „**תוך עדרו**",**

און די הנהגה ווערט א (טייל פון) תורה **און א הוראה פאַר אידן, ווּעמען מען זאָגט אָן[50]: זכרו תורת משה עבדי.**

(משיחת ש"פ פינחס תשל"ד)

49) בהעלותך יא, א ובפרש"י.

50) מלאכי ג, כב.

פינחס ב

א. ביים סיום פון דער סדרה — נאָכדעם ווי די פרשה רעכנט אויס די קרבנות: תמיד, די מוספים פון שבת, ר״ח און פון יעדן מועד — שטייט: ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה׳ את משה.

פאַרוואָס דאַרף דער פסוק זאָגן אַז משה האָט דאָס אַלץ איבערגעגעבן צו די בני ישראל — צי דען איז נויטיק צו לאָזן וויסן, אַז משה האָט מקיים געווען דעם אויבערשטנ׳ס אָנזאָג [1] צו אים „צו את בנ״י ואמרת אליהם את קרבני וגו׳״?

און ווי מ׳געפינט דאָך בכמה מקומות [2] אַז עס שטייט נאָר דער ציווי ה׳ אל משה, און ניט ווי משה האָט עס דער־נאָך איבערגעגעבן צו אידן.

[און דער טעם איז פשוט: ס׳איז פאַר־שטאַנדיק פון זיך אַליין, אַז וויבאַלד דער אויבערשטער האָט עס געזאָגט צו משה׳ן כדי ער זאָל דאָס איבערגעבן צו אידן, האָט משה זיכער אַזוי געטאָן (און ס׳איז אויך אַזויפיל פשוט, אַז מ׳געפינט ניט אַז רש״י זאָל דאָס באַוואָרענען אין זיין פירוש [3])]

היינט פאַרוואָס דאַרף עס דאָ דער פסוק יע דערציילן?

איז רש״י אויף דעם מפרש: להפסיק הענין, דברי רבי ישמעאל [4], לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה, הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל, שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו.

מ׳דאַרף אָבער פאַרשטיין: אמת טאַקע אַז אויב ס׳וואָלט ניט געשטאַנען דער פסוק („ויאמר משה אל בנ״י גו׳״) וואָלט געווען משמעות הכתובים (היות אַז ערשט נאָכדעם — פרשת נדרים „מתחלת בדבורו של משה״) אַז די פריערדיקע פרשה האָט משה ניט איבערגעזאָגט צו אידן — ווי קען אָבער פאַרט זיין אפילו אַ קס״ד, אַז משה האָט ניט מקיים געווען דעם אויבערשטנ׳ס אָנזאָג „צו את בנ״י ואמרת אליהם״ [5]?

ב. דער רמב״ן איז מפרש דעם פשט אין ר׳ ישמעאל׳ס ווערטער [6] „להפסיק הענין״: אויב ס׳וואָלט ניט געשטאַנען דער פסוק „ויאמר משה גו׳״ וואָלט מען ניט געוואוסט צו וועלכער פרשה עס באַציט זיך דער פסוק [7] „וידבר משה אל

1) פרשתנו כח, ב. — ובלשון „צו״ — „זירוז מיד ולדורות״ (פרש״י ר״פ צו).

2) ראה רמב״ן בא י, ב. שם יא, א. קרח טז, ח (יש אומרים): וראה תו״א שמות (נב, ד) וס״פ בא (ס, ד).

3) ראה גם לקו״ש חי״ג ע׳ 72 הערה 11.

4) ספרי עה״פ. ומלשון רש״י נראה שגריס בספרי רק תיבות אלו (להפסיק . . ר׳ ישמעאל) ותו לא, וכגירסת היל״ש פרשתנו (עה״פ ביום השמיני עצרת גו׳), כמ״ש בתולדות אדם לספרי כאן. וראה לקמן בפנים ס״ב. ולהעיר מלשון הספרי מטות (דלקמן בפנים) וגירסת היל״ש שם.

5) וצ״ע בגו״א כאן.

לכאורה אפ״ל (בדוחק עכ״פ) שכוונת רש״י ב„פרשת נדרים התחיל דבריו״ היא, שהקדים אמירת פ׳ נדרים לפ׳ קרבנות — אבל (נוסף שלא משמע כן מהלשון „לא אמר להם זו״ — הרי) גם בזה קשה כבפנים. כי מכיון שמשה מסר כל ציווי לבנ״י תיכף לאחרי ששמע אותו מהקב״ה (כדלקמן ס״ד), אין מקום לטעות שלא עשה כן בנדו״ד, ובפרט שנאמר „צו את בנ״י״ (כנ״ל הערה 1). וראה תולדות אדם לספרי כאן.

6) אבל לא בפרש״י, וכדלקמן בפנים.

7) ר״פ מטות.